

11

**Mütareke Dönemi
Edirne
Basın Organlarından
Ahali ve Temin**

**Ahali and Temin from
the Edirne
Press Organs of
the Armistice Period**

Turgut Özel

Mütareke Dönemi Edirne Basın Organlarından Ahali ve Temin

*Turgut Özel**

Özet

Bu makale Trakya'da Millî Mücadele'nin teşkilatlanma aşamasını bir yerel tarih çalışması olarak Edirne ölçeğinde *Ahali ve Temin* gazeteleri üzerinden ele almaktadır. Millî Mücadele'de Trakya basını üzerinde yapılan çalışmalar Trakya Paşaeli Cemiyeti'nin yayın organı olan *Trakya Paşaeli* gazetesi (Şanlı: 2021) ve *Ahali* gazetesinin Sofya baskıları üzerinde yoğunlaşırken (Vatansever-Sannav: 2016), (Doğruöz: 2013), Edirne'de basılan *Ahali ve Temin* gazeteleri üzerinden karşılaştırmalı bir çalışma şu ana kadar yapılmamıştır. Bunun en önemli nedeni her iki gazetenin de kütüphane ve arşivlerdeki nüshalarının sınırlı sayıda olmasıdır. Bu çalışmada *Ahali* gazetesinin Edirne'de yayınlanan ve kataloglarda yer alan 4 sayısına ek olarak şahsi kütüphanemde bulunan 22 ve 37 numaralı sayılarına, *Temin* gazetesinin de kataloglarda yer alan tek sayısına ek olarak şahsi kütüphanemde bulunan eksik sayfa 264 numaralı sayısına yer verilmiştir. Her iki gazetenin Millî Mücadele sırasındaki duruşları, yazar kadroları, işledikleri konular, yerel ve merkezi yönetim ile ilgili bağlantıları bu çalışmanın inceleme alanı içerisinde yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler

Ahali Gazetesi, Temin Gazetesi, Millî Mücadele, Edirne

* Tarihçi Yazar, tozel.01[at]hotmail.com

Ahali and Temin from the Edirne Press Organs of the Armistice Period

Abstract

This article examines the organizational phase of the National Struggle in Thrace as a local history study on the scale of Edirne through the newspapers Ahali and Temin. While studies on the Thracian press during the National Struggle have focused on the Trakya Pasaeli newspaper (Şanlı: 2021) and the Sofia editions of the Ahali newspaper (Vatansever-Sannav: 2016), (Doğruöz: 2013), a comparative study on the Ahali and Temin newspapers published in Edirne has not been conducted so far. The most important reason for this is the limited number of copies of both newspapers in libraries and archives. In this study, in addition to the 4 issues of Ahali newspaper published in Edirne and included in the catalogs, the issues numbered 22 and 37 in my personal library are included, and in addition to the only issue of Temin newspaper in the catalogs, the missing-page issue numbered 264 in my personal library is included. The stance of both newspapers during the National Struggle, their staff of writers, the subjects they covered, and their connections with the local and central administration are within the scope of this study.

Keywords

Ahali Newspaper, Te'min Newspaper, National Struggle, Edirne

1. Giriş

19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, Osmanlı Devleti'nin diğer vilayet ve sancak merkezlerinde olduğu gibi Edirne'de de neşriyata önem verilmiş ve gazete neşrine başlanmıştır. Edirne Vilayeti'nde Vali Hurşit Paşa tarafından Edirne Vilâyet Matbaası kurulmuş ve bu matbaada basılan *Edirne* gazetesi 17 Ağustos 1867 tarihinde yayın hayatına başlamış ve bu gazete Edirne'de yayınlanan ilk gazete olma özelliğini taşımıştır.¹

Basın ve yayın faaliyetlerinde patlamanın yaşandığı II. Meşrutiyet döneminde (1908-1918) Edirne Vilayeti'nin merkezinde Vilayet Matbaası, Sanayi Mektebi Matbaası, Tahir Efendi Matbaası, Yako Levi Matbaası ve Yuda Razon Matbaası olmak üzere beş matbaa bulunuyordu.² Bu süreçte Edirne vilayet merkezinde yayın hayatı canlanmış, önce Şevket (Dağdeviren) Bey'in *Yeni Edirne* gazetesi yayımlanmış ve bu gazete 1906-1913 yılları arasında yayın hayatında kalmıştır.³ Diğer gazeteler ise *Afitap* (1908-1909)⁴ ve sadece bir sayı yayımlanan *Zelzele*'dir. (1910)⁵

2. Mütareke Döneminde Edirne

Yazımızın bu bölümü 30 Ekim 1918 Mondros Mütarekesi ile başlayıp 25 Temmuz 1920 tarihinde Yunanlıların Edirne'yi işgali ile sona eren dönemin olaylarını kapsamaktadır.

Bulgaristan'ın 19 Eylül 1918 tarihinde İtilaf devletleri ile Selanik Mütarekesi'ni imzalayıp savaştan çekilmesi Osmanlı Devleti açısından iki önemli sonuç doğurmuştu. Bir yandan Almanya ile demiryolu bağlantısının kesilmesi Osmanlı ordularının lojistik desteğini zora sokarken, diğer yandan da Doğu Trakya'yı dolayısıyla başkent İstanbul'u İtilaf güçlerinin saldırısına açık hale getirmişti. Güney Cephesi'nde Osmanlı ordularının zor durumda olması savaş yorgunu olan Osmanlı idarecileri arasında mütareke isteğini öne çıkarmıştı. Talat Paşa kabinesinin istifası, İttihat ve Terakki liderlerinin ülke dışına çıkması, Ahmet İzzet Paşa kabinesinin göreve başlaması ile mütareke süreci hızlanmış, 30 Ekim 1918 tarihinde Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasıyla Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı'ndan çekilmişti. Mütareke sonrasında Osmanlı kamuoyunda "onurlu bir sulh" beklentisi de öne çıkmıştı. Ancak galipler mütareke hükümlerini kadim "Şark Meselesini" (Avrupa diplomasisinde Osmanlı topraklarının paylaşılması) çözecek hukuki bir belge olarak gördüklerinden, mütarekenin pek çok maddesini bu amaçları

¹ Ender Bilar, *Edirne'nin Basın-Yayın Tarihi (1361-2006)*, C. I, İstanbul: T.C. Edirne Valiliği Yayınları, 2006, s. 36.

² Alpay Kabacalı, *Cumhuriyet öncesi ve Sonrası Matbaa ve Basın Sanayi*, İstanbul: Cem Ofset, 1998, s. 148; Bilar, *Edirne'nin Basın-Yayın Tarihi*, s. 41.

³ <http://www.osmanlicagazeteler.org/Sayfa.php?il=Edirne&GazeteID=YeniEdirne> (Erişim: 10.09.2022); Bilar, *Edirne'nin Basın-Yayın Tarihi*, s. 111.

⁴ <http://www.osmanlicagazeteler.org/Sayfa.php?il=Edirne&GazeteID=Afitap> (Erişim: 10.09.2022); Bilar, *Edirne'nin Basın-Yayın Tarihi*, s. 95.

⁵ <http://www.osmanlicagazeteler.org/Sayfa.php?il=Edirne&GazeteID=Zelzele> (Erişim: 10.09.2022); Bilar, *Edirne'nin Basın-Yayın Tarihi*, s. 111.

doğrultusunda şekillendirdiler. Mütarekenin birinci maddesine dayanarak Boğazlar bölgesine yerleşip Doğu Trakya'nın, başkent ve Anadolu ile bağlantısını kestiler. Yedinci madde ile de yapacakları işgallere hukuki zemin oluşturdular.⁶

2.1. Trakya-Paşaeli Müdafaa Heyet-i Osmaniyesi Cemiyeti

Mütarekenin hemen sonrasında, işgallerin başladığı günlerde, 1 Aralık 1918 tarihinde *Trakya-Paşaeli Müdafaa Heyet-i Osmaniyesi Cemiyeti* kurularak Trakya'da yaşanacak olaylara karşı ilk teşkilatlanma gerçekleştirilmiştir. Cemiyetin kurucuları arasında Edirne Müftüsü Mestan Efendi (Başkan), Edirne Belediye Reisi Şevket Bey (Ödül), Avukat Mehmet Şeref (Aykut) Bey, Maksut Bey-zade Derviş Bey, Müftü-zade Cemal Bey, Nazmi Bey-zade İsmail Bey, Ali Seyfi Bey (Tülümen), Komanlı-zade Ömer Bey yer almışlardır.⁷

Cemiyet gerekli girişimlerde bulunması için İstanbul'da da bir delegeler kurulu oluşturmuştur. Bu kurula, Edirne Mebusu Faik Bey (Kaltakkıran), Yolageldili Kasım Efendi (tüccar), Hüseyin Sabri Bey (Batı Trakya Komitesi'nden), Hasan Tahsin Bey (Argun), Sobranya'da ki Türk mebusu Avukat Celal Bey (Perin), Galip Bahtiyar Bey (Göker), Şakir Bey (Kesebir), Kocabaş Arif Bey, Mahmut Nedim Beyler seçilmişlerdir.⁸

Cemiyetin resmi yayın organı olan *Trakya Paşaeli* gazetesinin 2 Aralık 1918 tarihli ilk sayısında cemiyet programı şöyle tespit edilmiştir:

1. "Trakya'nın Osmanlı Padişahlığındaki rabita ve tamamiyet-i mülkiyesinin temini maksadıyla Trakya Paşaeli Müdafaa Heyet-i Osmaniyesi namında bir cemiyet teşkil edilmiştir.
2. Cemiyetin merkez-i idaresi Edirne şehridir.
3. Heyet-i idare itimad-ı tammesini haiz zevattan mürekkep irsal edeceği mesul murahhaslar vasıtasıyla memalik-i ecnebiyede ve payitahtta makasadını müdafaa edecektir.
4. Cemiyetin gayesi, Cemiyet-i Akvam nazariyesinin müessisi olan Wilson Prensiplerine riayetle memleketin hakk-ı hâkimiyet ve tamamiyetini kanun dairesinde müdafaa ve istihsaldir.
5. Cemiyet bir reis ve on iki azadan mürekkep idare ile tedvir edilir.
6. Cemiyetin bütün teşebbüsâtı senedat ve vesaik üzerine müessis olarak haricen ve dahilen neşriyat ve telkinat ile meşru davasını ve tarihe müstenit olan hakkını müdafaa ve istihsal eylemektir. Cemiyetin Osmanlı Padişahlığında mevcut fırkalardan hiçbiriyile alakası yoktur.
7. Cemiyet kanun mucibince kendi idrak edeceği menabi ile tedvir-i mesalih eyleyecektir.

⁶ Seha L. Meray-Osman Olcay, *Osmanlı İmparatorluğunun Çöküş Belgeleri, Sevr Antlaşması ve Mondros Bırakışması ile İlgili Belgeler*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2020, s. 4-5.

⁷ Zekai Güner, *Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin Kuruluşu ve Faaliyetleri (1 Aralık 1918-13 Mayıs 1920)*, Ankara: Atatürk Araştırmaları Merkezi, 1998, s. 15-16.

⁸ Kâmil Erdeha, *Millî Mücadelede Vilayetler ve Valiler*, İstanbul: Remzi Kitabevi, 1975, s. 422.

8. Makasıd-ı cemiyet olan Trakya birliği tamamîyetinin husulüyle cemiyet infisah edecektir.
9. Cemiyet kavânin-i Devlet-i Aliyye'ye tâbî bir şahs-ı manevîdir.”⁹

3. Mütareke Döneminde Edirne Basını

Hemen hemen tüm Osmanlı vilayetlerinde olduğu gibi Edirne’de de vilayet matbaaları ile başlayan basın yayın faaliyetleri, özellikle II. Meşrutiyet dönemine gelindiğinde gayrimüslim cemaatlerin de katılımıyla önemli bir gelişme göstermiştir. Edirne’deki özel gazeteciliğin kurumsal tarihi daha ziyade şehir bürokrasisinde etkin rol oynayan siyasi aktörlerin faaliyetleri ile paralel bir seyir takip etmiştir. Bu noktada özellikle Mustafa Şevket (Dağdevirenzâde) Bey¹⁰ ile Mehmet Şeref¹¹

(Aykut) Bey’in isimleri ön planda yer alırken, bu durum Millî Mücadele’ye gidilen süreçte şehrin neredeyse tüm münevverleri ile bürokratlarının katılımıyla Trakya Paşaeli gazetesinde adeta doruk noktasına ulaşmıştır.

Mütareke ve Millî Mücadele döneminde inceleme yapan araştırmacılar Anadolu’da yayımlanan gazeteleri, yayın politikaları üzerinde genel hatlarıyla iki kısma ayırır: “Millî Mücadele’yi destekleyen” veya “Millî Mücadele karşıtı olan”¹² 1918 sonrası, Mütareke döneminde Edirne Vilayeti’nin resmi yayın organı *Edirne* gazetesi haricinde vilayet merkezinde üç gazete öne çıkmıştır. Bu gazeteler yayına başlama sırasına göre *Trakya Paşaeli*, *Ahali* ve *Temin* gazeteleridir. *Trakya Paşaeli* ve *Ahali* Millî Mücadele’yi desteklerken, *Temin*, Millî Mücadele’nin karşısında yer almıştır.

3.1. Trakya Paşaeli Gazetesi

Trakya-Paşaeli Müdafaa Heyet-i Osmaniyesi Cemiyeti’nin kurucu üyelerinden olan Mehmet Şeref (Aykut) Bey’in mesuliyetinde 2 Aralık 1918 tarihinde yayın hayatına başlayan gazetedir.¹³

Haftalık olarak yayımlanmıştır. Gazetenin idarehanesi, “Cemaat-i İslamiye” binasında hususi dairesidir. İki sayfa olarak Edirne’de Yuda Razon ve Vilayet Matbaası’nda 30,5x46 cm. ebadında basılmıştır. Gazetenin nüshaları, Atif Efendi Kütüphanesi, Beyazıt Devlet Kütüphanesi, Hakkı Tarık Us Kütüphanesi ve Millî Kütüphane koleksiyonlarında bulunmaktadır.

⁹ *Trakya Paşaeli*, 2 Kânunuevvel 1334.

¹⁰ Bkz. B. Cem Altınel, *1863-1931 Şevket Dağdeviren ve Edirne’si*, İstanbul: Edirne Belediyesi Yayınları, 2007.

¹¹ Bkz. Mehmet Şeref Aykut, *Trakya’da Millî Mücadele Tarihi, Malta Hatıratı ve Malta’da Türkler*, İstanbul: Alfa Yayınları, 2010.

¹² Orhan Koloğlu, *Türk Basını - Kuvayi Milliye’den Günümüze*, Ankara: Kültür Bakanlığı, 1993, s.12-21.

¹³ Tevfik Bıyıklıoğlu, *Trakya’da Millî Mücadele*, C. 1, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1987, s. 123-129; <http://www.osmanlicagazeteler.org/Sayfa.php?il=Edirne&GazeteID=TrakyaPasaeli> (Erişim: 10.09.2022); H. Şallı, “Bölgesel Kurtuluşun Millî Mücadele’ye Edirne’nin Sesi: Trakya Paşaeli Gazetesi”, *Karadeniz Araştırmaları*, XVIII/72 (2021), s. 875-904.

Trakya Paşaeli gazetesi, Millî Mücadele'yi desteklemiş, Trakya Paşaeli Cemiyeti'nin düşüncelerini yaymış, Edirne'nin Türklüğünün savunulması yönünde de büyük emek harcamıştır.

3.2. Ahali Gazetesi

Trakya Paşaeli gazetesinden yaklaşık 10 ay sonra 8 Eylül 1919'da Mehmet Behçet Bey tarafından çıkarılmaya başlayan *Ahali* gazetesinin yazar kadrosunda yedek subaylar, öğretmenler, öğrenciler ve halktan farklı kesimler yer almıştır. Bu durum 1908-1920 sürecinde özellikle Osmanlı taşrasında, yerel basın gerek kamuoyu oluşturmada gerekse kadrolarını nitelik ve nicelik olarak yetiştirmede önemli bir mesafe kaydettiğini göstermektedir.

3.2.1. Mehmet Behçet Bey

Mehmet Behçet Bey, 1896 yılında Selanik Vilayeti'nin Nevrekop kasabası Şatovça köyünde doğmuştur.¹⁴ Orta öğrenimine Drama İdadisi'nde başlamış ve daha sonra Edirne Sultanisi'ne gitmiştir. I. Dünya Savaşı'nın patlak vermesi üzerine orduya katılmak için İstanbul'a gelmiş ve İhtiyat Zabitleri Talimgâhı'nda görevlendirilmiştir.¹⁵ Harpte görev almak isteyen Mehmet Behçet Bey üç buçuk yıl Kafkas Cephesi'nde, bir yıl da İran'da Teşkilât-ı Mahsusa üyesi olarak çalışmıştır. Tebriz'de Enver Paşa'nın onayı ile yayınladığı *Ahali* gazetesini sadece üç nüsha olarak çıkarabilmiştir.¹⁶

I. Dünya Savaşı'nın nihayetinde İran'daki görevi sona eren Mehmet Behçet Bey, Edirne'ye dönerek *Ahali* gazetesini yeniden yayınlamaya başlamış ve Trakya Yunanlılar tarafından işgal edilinceye kadar da bu gazeteyi yayınlamaya devam etmiştir. Gazetede yazdığı yazılar ile Trakya'da bulunan Türkleri işgalcilere karşı uyarmaya çalışmıştır.¹⁷

Yunanlıların 25 Temmuz 1920'de Doğu Trakya'yı işgale başlamaları üzerine bir ay Trakya'da Yunan kuvvetleriyle çarpışan Mehmet Behçet Bey, burada bir şey yapamayacağını anlayarak mücadelesine Anadolu'da devam etmek istemiştir. Bütün çabalarına rağmen Anadolu'ya geçmeyi başaramamış ve Trakya Paşaeli Cemiyeti üyeleri gibi vuruşarak ve yaralı olarak Bulgaristan'a geçmiştir. Bulgaristan'da kaldığı altı yıl boyunca *Ahali*, *Koca Balkan* ve *Tuna Boyu* adlı gazeteleri büyük sıkıntı, tehlike ve mahrumiyetlere katlanarak yayımlamayı başarmıştır.

3.2.2. Ahali Gazetesinin Yazar Kadrosunun Oluşumu ve Entelektüel Çevresi

Batı Trakya'dan sonra Doğu Trakya'nın da Yunanistan'ın egemenliğine bırakılacağı haberlerinin yayıldığı günlerde Edirne Valisi Salim Paşa'dır. Salim Paşa Damat Ferit Paşa Hükûmeti'ne yakın, bir o kadar da Trakya Paşaeli Cemiyeti'ne uzak bir bürokrattır.

¹⁴ M. Ertuğrul Perim, "Mehmet Behçet Perim", *Türk Kültür Dergisi*, Nisan 1966, s. 629.

¹⁵ Altan Deliorman, *Bulgaristan'da Türkçe Basın 1865-2009*, İstanbul: İstanbul Büyükşehir Yayınları, 2010, s. 83.

¹⁶ V. Türkan Doğruöz, "Lozan Antlaşmasının Ahali Gazetesine Yansımaları", *History Studies*, 5/4 (2013), s. 20-38.

¹⁷ V. Türkan Doğruöz, *Millî Mücadele Yıllarında Kırklareli*, s. 75.

Edirne'ye gelir gelmez kurucuları arasında Münir Mustafa Neyyir Efendi'nin yer aldığı *Hürriyet ve İtilaf Fırkası*'nın Edirne şubesini ziyaret etmiş ve Mustafa Neyyir Efendi onun döneminde öne çıkmaya başlamıştır.^{18 23}

Vali Salim Paşa direniş karşıtı politikaları için *Edirne Osmanlı İhtiyat Zabitanı Cemiyeti*'ni istediği gibi kullanıyordu. İşte bu cemiyetin çalışmalarını boşa çıkaracak bir şeyler yapılması gerekiyordu. O günlerde Edirne gençlerinden bir grup Darüleytam Çarşısı'nda daha sonra *Ahali Yurdu* adını verdikleri küçük dükkânda bir araya gelmeye başladılar. Hepsi yedek subaydı. Yukarıda açıklanan nedenden dolayı *Osmanlı İhtiyat Zabitleri Cemiyeti*'ne güvenmediklerinden *Edirne İhtiyat Zabitleri Cemiyeti*'ni kurdular. Yönetim kurulunu seçtikten sonra aralarında görev taksimi yaptılar.

Darüleytam öğretmeni Hicri (Güncel) Bey'in teklifi ile bir gazete çıkarmaya karar verdiler. Gazetenin ismi o günlerin heyecanını yansıtıyordu: Ahali. Gazetenin mesul müdürlüğünü ve başyazarlığını henüz 23 yaşında olan Mehmet Behçet (Perim) Bey üstlendi. Gazetenin sol üst köşesinde Darüleytam öğretmeni Hicri (Güncel) Bey'in yazdığı ve "Ok" adını taşıyan bir dörtlük yer alıyordu.

"Halkın yoludur, halk yoludur tuttuğumuz yol.

Yılmak yok, onun mesleğimizde yeri yoktur.

Hemşeri, bu yolda bizi taşlarsan emin ol.

Ta! Can evine saplanacak sivri bir oktur."

Bu dörtlük daha sonra şimşir bir tahtaya kazınarak Ahali Yurdu'nun duvarına asılmıştır.¹⁹

Ahali'nin ilk sayısı 8 Eylül 1919 tarihinde, Mehmet Behçet Bey'in *Ahaliye Doğru* başlıklı başyazısı ile çıkmıştır. Haftada iki gün pazartesi ve perşembe günleri yayımlanan *Ahali*'nin nüshası 100 paradır. Abonelik bedeli yıllık 250, altı aylığı 125, üç aylığı 75 kuruştur. (Abone bedeli peşindir.) Kullandığı kâğıt ve ölçülerinde bir standart yoktur. Genellikle iki sayfa (önlü arkalı tek yaprak), bazen de dört sayfa olarak çıkmıştır. Dar sütunları içinde Trakya'nın Türklüğünü haykıran bu gazetenin yazar kadrosunun çoğunluğunu Edirne'de görev yapan öğretmenler ve Edirne Lisesi'nin son sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Bu yazarlardan tespit edebildiklerimiz Edirne Lisesi Felsefe ve Edebiyat Muallimi İskeçeli Sıtkı, Darüleytam Müdürü Muallim Hicri, Öğretmen Okulu Muallimi Emin Ali, Dr. Rifat Osman, Osman Şevki (Uludağ), Edirne Posta Tahrirat Başkâtibi Cemal (Konuralp), Edirne Mülkiye İdadisi son sınıf talebelerinden Osman Nuri (Ergene), Cemal Ziya (Ardal), Atif Fehmi (Ödül) ve Arif Dünder (Ataer)'dir. Bu liste daha da uzayabilir, ancak elimizde gazetenin eksiksiz bir koleksiyonu olmadığından şu an için bu mümkün görünmemektedir.

¹⁸ M. Şeref Aykut, *Trakya Millî Mücadele Tarihi*, s. 51-52.

¹⁹ Sami Coşar, *Millî Mücadele Basını*, İstanbul: Gazeteciler Cemiyeti Yay., 1964, s. 204-206; Ender Bilar, *Edirne Basın Yayın Tarihi*, s. 95-96; Zekayi Güneş ve Orhan Kabataş, *Millî Mücadele Dönemi Beyannameleri ve Basını*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yay., 1990, s. 313-314.

Ahali'nin Darüleytam Çarşısı'ndaki küçük dükkânında yer alan malzeme sadece üç kutu hurufattan (harf ve noktalama işaretinden) ibaretti. Gazetenin mürettibi (dizgicisi) Hasan Usta gazetenin tek yaprak sayfasını (önü ve arkasını) dizer, burada bağlayarak hamala verir ve Vilayet Matbaası'na gönderirdi. Vilayette gaz motoru ile çalışan bir baskı makinasında basılırdı.²⁰

3.2.3. *Ahali Gazetesinin Edirne'de Yayımlanan Sayıları*

Ahali gazetesinin Edirne'deki yayın hayatı, ilk sayısının yayımlandığı 8 Eylül 1919'da başlamış,

Yunanlıların Edirne'yi işgal tarihi olan 25 Temmuz 1920 tarihine kadar devam etmiştir. Yaklaşık 11 aylık süreçte, elimizde tam bir koleksiyonu olmadığından bugün için kaç sayı yayımlandığını bilemiyoruz. Elimizde olan son sayısının (54. sayı) tarihi, İstanbul'un işgalini takip eden gün, 17 Mart 1920'dir.

Sivas Kongresi (Eylül 1919) sonrası aldığı destek ile 1920 yılının başlarında (Mebusan Meclisi'nin açıldığı günlerde) mücadelesini daha da artıran Ahali, İngilizlerin dikkatini çekmeye başlamıştı. Edirne ve Doğu Trakya'nın büyük bir bölümünü Yunanlılara bırakmayı düşünen İngilizler, Trakya'nın Türklüğünü savunan Ahali'nin yazılarından rahatsız olmuştu. Bu nedenle gazete sık sık İstanbul Hükûmeti'ne şikâyet ediliyordu. Nihayetinde bu şikâyetler yerini bulmuş, Dâhiliye Nezareti şu şifreli yazıyı Edirne Vilayetine göndermişti: "Taşrada intişar etmekte olan bazı ceraitte ve bunlar meyanında orada münteşir Ahali gazetesinde İtilaf devletleri aleyhine neşir olunan bir takım havadisin önüne geçilmesi İngiltere Fevkalade Komiserliği'nden iltimas edilmiş ve gazetenin şu sırada bir hâdise-i siyasiyeye meydan verecek lisan istimalinden mehma-emken tevakki etmeleri menafi-i memleket icabından bulunmuş olduğundan o kabil neşriyata meydan verilmemesi için iktiza edenlere ve sayayı münasebe icrası babında emr ü ferman hazret-i men lehül emrindir. Dâhiliye Nâzırı N. Müsteşar Faik Ali" Bu şifreli yazıdan 20 gün sonra Ahali'nin Edirne Vilayet Matbaası'nda basımı valilikçe engellendi.

2 Mart 1336 (1920) tarihinden itibaren Ahali, Balık Pazarı'nda Yude Razon Matbaası'nda basılmaya başlandı. Ahali valiliğin bu tutumunu 22 Mart 1920 tarihli ve 57 numaralı sayısında "Bir Teessür" başlıklı yazı ile eleştirmiştir.²¹

²⁰ E. Bilar, *Edirne Basın Yayın Tarihi*, s. 96; Sami Coşar, *Millî Mücadele Basını*, s. 206.

²¹ Sami Coşar, *Millî Mücadele Basını*, s. 206.

3.2.4. Edirne'de Basılan Ahali Gazetesinin Bilinen Sayıları

Tablo1: Edirne'de basılan Ahali gazetesinin bilinen sayıları ve bu sayıların bulunduğu yerler.

Sayı-Numara	Tarih	Bulunduğu Yer
	8 Eylül 1919	Ahali çıkmaya başladı.
14	27 Ekim 1919	Erzurum Atatürk Üniversitesi Merkez Kütüphanesi
22	28 Kasım 1919	Turgut Özel Arşivi
23	02 Aralık 1919	Erzurum Atatürk Üniversitesi Merkez Kütüphanesi Millî Kütüphane (Ankara)
32	03 Ocak 1920	Erzurum Atatürk Üniversitesi Merkez Kütüphanesi
37	20 Ocak 1920	Turgut Özel Arşivi
54	17 Mart 1920	Erzurum Atatürk Üniversitesi Merkez Kütüphanesi

3.2.5. Edirne'de Basılan Ahali Gazetesinin Bilinen Sayılarının İçerikleri

Tablo 2: Ahali gazetesinin 27 Teşrinievvel 1919 tarihli 14. sayısının içeriği.

Sayı	14	İçerik
Tarih	27 Teşrinievvel 1919 27 Ekim 1919	Muammer Hulki Bey'in, "Bugünün ve Yarının İctimai Dertleri" başmakalesi ile yayımlanmıştır. İlk sayfanın sağ alt köşesinde Kalender imzalı "Ok" şiiri yer almıştır. İkinci sayfada Orhan imzalı "Sahilde" şiiri ve Halil Rüşdî'nin "Bizde ve Başka Devletlerde Tahsil-i İptidai Mecburiyeti" yazıları dikkat çekmektedir.
Bulunduğu Yer	Erzurum Atatürk Üniversitesi Merkez Kütüphanesi	Üçüncü sayfada Ahali İktisat Fırkası Kâtib-i Umumisi Lütfi Arif Bey'in, Darülfünun'da İktisat müderrisi olan Edirneli Mustafa Zühtü Efendi'yi Edirne mebusluğuna namzet gösteren yazısı, Edirne Darül Eytam Müdürü Hicri'nin teşekkür yazısı, Osman Nuri'nin "Üç Tesadüf" adlı tefrika hikayesi yer almaktadır. Dördüncü ve son sayfada duyurular ve reklamlar bulunmaktadır.

Tablo 3: *Ahali gazetesinin 28 Teşrinisani 1919 tarihli 22. sayısının içeriği. Bu sayı ilk kez yayınlanmış olup, makalenin sonunda tam bir kopyası verilmiştir. Bk. Ek:5-6*

Sayı	22	İçerik
Tarih	28 Teşrinisani 1919 28 Kasım 1919	<i>Ahali</i> 'nin başyazarı ve imtiyaz sahibi Mehmet Behçet Beyin "Millet Söylüyor" başlıklı başmakalesi ile çıkmıştır. İkinci sayfada Edirne Belediye Reisi Şevket Beyefendi ile yapılan mülakat "Sevgili Trakya'mız Ne Halde?" başlığı ile verilmiş, hemen yanında memleket haberleri yer almıştır.
Bulunduğu Yer	Turgut Özel Arşivi	Üçüncü sayfada, "Umumi Sahifeler" başlığı altında, "Rumeli'miz Diyor ki..." makalesi onun yanında da Edirne ve çevresi ile ilgili yerel haberler yer almıştır. Dördüncü sayfada Edirne'de bulunan Adana Müftüsü Tahir Efendi ile yapılan mülakata yer verilmiştir.

Tablo 4: *Ahali gazetesinin 2 Kânunuevvel 1919 tarihli 23. sayısının içeriği.*

Sayı	23	İçerik
Tarih	2 Kânunuevvel 1919 2 Aralık 1919	"Udlar Çalarken..." başlıklı başmakale ile yayımlamıştır. Trakya'daki Türk halkının durumu şiirsel ve ironik olarak ele alınmış, sonunda Oğuz (Mehmet Behçet Bey'in mahlasıdır) adıyla imzalanmıştır.
Bulunduğu Yer	Erzurum Atatürk Üniversitesi Merkez Kütüphanesi Millî Kütüphane (Ankara)	İkinci sayfada Rıfat Osman Bey'in "Trakya Gayeleri" yazısı ile memleket haberlerine yer verilmiştir. Ramiz Salih'in "Diyar-ı Medine" şiiri ve Ermeni Mezalimini anlatan "Erzurum Mektubu" bu sahifenin diğer yazılarıdır. Üçüncü ve son sayfada Adana Mezalimi ve Azerbaycan Millî Bayramı ile ilgili haberler yer almaktadır.

Tablo 5: Ahali gazetesinin 3 Kânunusani 1920 tarihli 32. sayısının içeriği.

Sayı	32	İçerik
Tarih	3 Kânunusani 1920 (3 Ocak 1920)	<i>Ahali</i> 'nin bu sayısı sansürden nasibini almış, ayrıca serlevhanın altında ilk kez “İnnemel mû'minûne ihvetun” (Muhakkak ki Bütün Müminler Kardeştir) yazısı yer almıştır. Sansür 31 Aralık 1919 tarihinde Fransız General d'Esperey'in Edirne'yi ziyareti ile ilgili olmalıdır. ²²
Bulunduğu Yer	Erzurum Atatürk Üniversitesi Merkez Kütüphanesi Millî Kütüphane (Ankara)	Nüşhanın ilk sayfasının altında yer alan “Tatlı Günler, Acı Hatıralar” unvanlı başmakale ile “General d'Esperey'e müteallik havadisi mutlaka okuyun” uyarı yazısı bu görüşümüzü teyit etmektedir. Tabi ki makale yoktur, yetmiş dört satır sansürlenmiştir. İlk sayfada “Yaşasın Venizelos” başlığı ile ironi yapılmıştır. İkinci sayfada Konya'da sakin Mustafa dayının Mehmet Behçet Bey'e gönderdiği mektup, hemen onun yanındaki sütunda da Kafkas haberleri yer almıştır. Üçüncü sayfada İzmir'deki Yunanlılar ile ilgili haberlere, orta sütunda Edirne'deki memurlar ile ilgili haberlere, son sütunda da Muallim Sıdkı Bey'in Başmuharrir Mehmet Behçet Bey'e yazdığı mektuba yer verilmiştir. Dördüncü ve son sayfada İstanbul'dan İhsan Şehabettin, İzmir ve Soma felaketzedelerini konu alan bir yazı yazmıştır.

²² SamiCoşar, Millî Mücadele Basını, s.208

Tablo 6: Ahali gazetesinin 20 Kânunusani 1920 tarihli 37. sayısının içeriği. Şahsi kütüphanemde yer alan bu sayı ilk kez yayımlanmış olup, makalenin sonunda tam bir kopyası verilmiştir. Bk. Ek:7

Sayı	37	İçerik
Tarih	20 Kânunusani 1920 (20 Ocak 1920)	Tek yaprak önlü arkalı iki sayfalı bir nüshadır. Mavi renkli paket kağıdına basılmıştır. Başmakale "Açtırmayın Kutunun Kapağını?" başlığı ve Mehmet Behçet imzası ile çıkmıştır. Makalenin konusu Damat Ferit Paşa'nın bir gün önce Ayan Meclisi'nde yaptığı konuşma ile ilgilidir. Paşanın Pozantı Dağları eteklerinde yaşayanların Türkoğlu Türk kabul edilememesi gerektiği yönündeki konuşması eleştirilmiştir. Yine aynı sayfada orta sütunun altında "Mühim Bir İslam Konferansı" haberi yer almaktadır. "En Mühim Haberler" başlığı altında ilk sayfanın üçüncü ve dördüncü sütunlarında, Anadolu, Kafkas, Arabistan ve Suriye haberlerine yer verilmiştir. İkinci sayfanın ilk sütununda spor hayatı başlığı altında, bir gün önceki futbol müsabakası ile ilgili bilgi verilmiş, orta sütunda "Darü'l Elhân Konseri" işlenmiştir. Dördüncü sütunda ise Arif Dünder Beyin Trakya yazısı yer almıştır.
Bulunduğu Yer	Turgut Özel Arşivi	

Tablo 7: Ahali gazetesinin 17 Mart 1920 tarihli 54. sayısının içeriği.

Sayı	54	İçerik
Tarih	17 Mart 1920 Çarşamba	Tarihimiz açısından önemli bir nüshadır. Bir gün önce başkent İstanbul İtilaf güçlerince işgal edilmiştir. Doğal olarak gazete ilk sayfanın tamamını kaplayan "İstanbul yanyıyor!" başmakalesi ile çıkmış ve makale "Ya İstiklal ya ölüm" cümlesi ile sona ermiştir. Makalenin altındaki imza Mehmet Behçet'e aittir. İkinci sayfada dikkat çeken yazı, Birinci Kolordu Kumandanı Miralay Cafer Tayyar Bey'in Trakya'da Örf-i İdare ilan edildiğini bildiren beyannamesidir.
Bulunduğu Yer	Erzurum Üniversitesi Kütüphanesi	Atatürk Merkez

Tablo 8: *Ahali gazetesinin 22 Mart 1920 tarihli 57. sayısının içeriği.*²³

Sayı	57	İçerik
Tarih	22 Mart 1920	1920 yılının Mart ayı başlarında Edirne Valisi Salim Paşa <i>Ahali</i> gazetesinin Vilayet Matbaası'nda basımını engellemiştir. <i>Ahali</i> , valiliğin bu tutumunu "Bir Teessür" başlığı altında eleştirmiş ve aynı sayıda Mehmet Behçet Bey imzası ile yayınlanan "Neden Silaha Sarıldık?" başlıklı başyazısında şu satırlara yer verilmiştir: "Bütün dünyalar bilir ve takdir eder ki, mütareke mevaddını her şeyden evvel ihlâlâ cüret ve tasaddi eyleyen hükûmet İngiltere Hükûmeti oldu... Yunanlıların İzmir'e girişleri Ermenilerin Maraş ve Antep'e hücumları bize pekâlâ gösterdi ki, İngiliz Hükûmeti mukavele, muahede, nizam, kanun nedir bilmeyen ve her şeyi yalnız yumruğu ve kuvveti ile halletmek isteyen bir hükûmet idi..." Yazısının devamında Mehmet Behçet, İzmir'in sonra da İstanbul'un işgalini hatırlatıp şöyle demektedir: "Bizde silahlara sarılmak, evimizi, ocağımızı, koyunlarımızla sığırlarımızı herhangi bir düşman pençesinden kurtarmak için ortaya çıkmak mecburiyetini duymuş oluyorduk. İkinci bir İzmir olmamak için... ulu ecdadımız kulaklarımıza ta küçük yaşlarımızda iken gayet güzel bir şekilde bağırışlardı: Hazır ol cenge, eğer istersen sulhu salâh..."
Bulunduğu Yer	Bu sayı bilinen gazete koleksiyonlarında görülmemektedir. Muhtemelen Ömer Sami Coşar bu nüshayı görmüş olup kitabında da kullanmıştır. Aynı eserin 203. sayfasında bu nüshanın 1. sayfasının yarım fotoğrafı verilmiştir.	

3.2.6. Edirne'nin İşgali ve Ahali'nin Edirne'deki Yayın Hayatının Sona Ermesi

Ahali, Mart 1920 tarihinden itibaren günlük gazete olarak yayımlanmaya başlamıştır. Bu durum gazetenin Türk kamuoyunda tesirinin giderek arttığını göstermektedir. O günlerdeki serlevhasında "Dilinde fikrinde serbest, şimdilik gündelik millet gazetesidir." ibaresi yer almıştır.

1920 yılı Mayıs ayının ilk haftasında "Büyük Edirne Kongresi" toplandı. Herkes gibi *Ahali* gazetesi de umutlanmış, gazetede bu yönde yazılar yayımlanmıştı. Ancak umutlar kısa sürdü. Yunanlılar 25 Temmuz 1920 tarihinde Edirne'yi işgal etti. Cafer Tayyar Bey'in komutasındaki 1. Kolordu işgal karşısında varlık gösteremedi. Kolordunun bazı birlikleri silahları ile birlikte Bulgaristan'a geçti. Yunan işgali ile birlikte *Ahali* sustu. İşgalcilerle çatışarak yaralı olarak Bulgaristan'a geçen Mehmet Behçet Bey aynı adla gazetesini burada da yayımlamaya devam etti. Bulgaristan'daki Türklerin haklarını savunan *Ahali* 1920-1924 yılları arasında yayın hayatını sürdürdü. *Ahali*'nin Bulgaristan Millî Kütüphanesi'nde 127 sayısı bulunmaktadır.²⁴

²³ Sami Coşar, *Millî Mücadele Basını*, s. 207'den naklen.

²⁴ Erhan Vatanserver, S. Can Sannav, "Bulgaristan Milli Kütüphanesinde Muhafaza Edilen Üç Türk Gazetesi, Tuna, Edirne ve Ahali" *II. Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Eğitim ve Sosyal Bilimler Sempozyumu*, Nizip, 5-7 Mayıs 2016, s. 223-233.

3.3. Temin Gazetesi

25 Temmuz 1925 tarihinde Yunanlıların Edirne'yi işgali sonrasında, Mustafa Neyyir ve bacanağı Sait Galip'in birlikte çıkarttıkları gazetedir. Gazete Yunan işgal kuvvetlerince mali açıdan desteklenmiş ve Yunan çıkarlarına hizmet etmiştir. Bu nedenle *Temin* mütareke basını arasında Millî Mücadele karşıtı bir yayın olarak kalmış; adeta işgalci Yunan birliklerinin resmi yayın organı gibi çalışmıştır. Bugün için ilk yayın tarihi bilinmemektedir. Kataloglarda yer alan R:24 Mart 1324 - M:6 Nisan 1908 tarihi, Mustafa Neyyir Efendinin biyografisine uymamaktadır. Bu tarihte Neyir Mustafa 18 yaşındadır ve eğitim için Fransa'dadır. Doğru tarih 25 Temmuz 1920 sonrasında aranmalıdır.

Temin'in 15 Haziran 1921 tarihli ve 264 numaralı sayısının serlevhasına göre, gazetenin imtiyaz sahibi Neyyir Mustafa'dır. Umur-ı Tahririye Müdürü Sadi Galip'tir. İdare merkezi, Hükûmet Dairesi karşısında Temin İdarehanesidir. Numaranın altında birinci sene yazısı okunmaktadır. (Bu da gazetenin 25 Temmuz 1920 tarihinden sonra yayın hayatına başladığını kanıtlamaktadır.) Fiyatı 20 Lepta'dır. Abonelik bedeli seneliği 75, altı aylığı 40, üç aylığı 22 buçuk drahmidir. Gazete her gün sabahları yayınlanmaktadır.

15 Haziran 1921 tarihli ve 264 numaralı sayısında *Temin* serlevhasının tam altında Prens Sabahattin'in "Hakperest bir milletin mihveri hissiyat-ı gareze değil, uhuvvete, alemşümül bir muhabbete istinat eder." sözü yer almaktadır. (Bkz. Ek: 8)

3.3.1. Münir Mustafa Neyyir

Mustafa Neyyir veya tam adıyla Münir Mustafa Neyyir (Uskanlı) 1890 tarihinde Selanik'te doğdu. Önce Galatasaray Lisesi'nde okudu, ardından da Fransa'da siyasal bilgiler eğitimi aldı.²⁵ Çeşitli yerlerde kaymakamlık yaptıktan sonra, 1914-1918 tarihleri arasında Edirne Valiliği görevinde bulunan Zekeriya Zihni Bey tarafından Edirne Özel İdare ve İstatistik Müdürlüğü görevine getirildi. Neyyir'in bacanağı Sait Galip de yardımcılığına atandı. 1 Aralık 1918 tarihinde kurulan Edirne Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin ilk toplantısında yer alan kurucu üyeleri arasında Mustafa Neyyir de vardı.²⁶ 1919'da kısa bir süre Adapazarı Kaymakamlığı görevinde bulundu. Edirne'de İtilaf ve Hürriyet Cemiyeti'nin kuruluşuna öncülük etti.²⁷

1920 yılında, 9-13 Mayıs tarihleri arasında düzenlenen İkinci (Büyük) Edirne Kongresi'ne katıldı. Kongrede Millî Mücadele karşıtı tutumu ile dikkat çekti. "Cenk etmek padişahımızın emir ve iradesine bağlıdır."²⁸ diyerek silahlı direnişin öncelenmesine karşı durdu. Aynı kongrede yer alan *Ahali* gazetesi kurucusu ve başyazarı Mehmet Behçet Bey ise "Silahlı kuvvete dayanmayan bir memleketin murahhasları hiçbir şey yapamazlar." diyerek silahlı mücadeleden yana bir tutum sergiledi.²⁹

²⁵ B. Cem Altınel, *Kuruluşunun 100. Yılında Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Derneği Yöneticilerinin Yaşam Öyküleri*, Edirne: Edirne Belediye Başkanlığı Yayınları, 2018, s. 95; Sami Coşar, *Millî Mücadele Basını*, s. 210-211.

²⁶ Tevfik Bıyıklıoğlu, *Trakya'da Millî Mücadele*, C. I, s. 133.

²⁷ M. Şeref Aykut, *Trakya'da Millî Mücadele Tarihi*, s. 48-55; Cem Altınel, *Yaşam Öyküleri*, s. 95-101.

²⁸ Tevfik Bıyıklıoğlu, *Trakya'da Millî Mücadele*, s. 267.

²⁹ Tevfik Bıyıklıoğlu, *Trakya'da Millî Mücadele*, s. 265-266.

Mustafa Neyyir 25 Temmuz 1925 tarihinde Yunanlıların Edirne'yi işgali sonrasında, bacanağı Sait Galip ile birlikte *Temin* isimli gazeteyi çıkarmaya başladı. Bu gazete Yunan işgal kuvvetlerince mali açıdan destekleniyordu. Edirneli tarihçi Oral Onur, *Edirneli Belediye Başkanları ve Yaptıkları İşler* adlı çalışmasında Mustafa Neyyir Bey'in "Yunan İşgali sonrasında 1920-21 tarihleri arasında belediye başkanlığı görevinde bulunduğu" iddiasında bulunmuş, ancak bu iddiasını bir belgeye dayandırmamıştır.³⁰ Bu çalışmamızda ilk kez yayınladığımız 25 Mart 1921 tarihli Yunanca-Eski Türkçe *Hürriyet ve İstiklal Şenlikleri Programı* başlıklı belgede Mustafa Neyyir Bey'in Edirne Belediye Başkanı olduğu görülmektedir. (Ek: 3-4). Bu belge aynı zamanda kendisinin çıkarttığı *Temin* gazetesinin 24 Nisan 1921 tarihli nüshasının 1. sayfasının 5. sütununda da yer almıştır.³¹

Neyyir Mustafa, Kurtuluş Savaşı'nın zaferle sonuçlanmasının ardından Yunanistan'a kaçmıştır. Cumhuriyet döneminde 28 Mayıs 1927'de çıkarılan, "150 kişilik listede adları yazılı olanların Türk uyrukluğundan düşürülmesine dair 1064 sayılı yasayla 102. sırayla vatandaşlıktan ihraç edilmiştir." 1939 yılında Selanik'te *Hakikat* gazetesini yayımlamaya başlamıştır.

II. Dünya Savaşı sırasında Alman işgali sonrasında Mustafa Neyyir Alman işbirlikçiliği ile suçlanarak sınır dışı edilmiştir. 1944'te Türkiye'ye geri dönmüş, çeşitli sebeplerden ötürü yargılanmış ve beraat etmiştir. Uskanlı soyadını alan gazeteci Mustafa Neyyir, son yıllarında politikadan uzak yaşamıştır. 1948'de hayatını kaybeden Mustafa Neyyir Uskanlı'nın kabri Feriköy mezarlığındadır.³²

3.3.2 Temin Gazetesinin Bilinen Sayıları ve Ele Alınan Konular

Temin gazetesindeki yazılar genellikle imzasız olup ve gazete işgalci Yunan yöneticilerinin denetiminde, onların çıkarlarına hizmet eden bir haber bülteni gibi yayımlanmıştır. Bu nedenle bağımsızlık mücadelesi veren Millî Mücadele kadrolarının haklı olarak büyük tepkisini çekmiş ve bu nedenle gazetenin imtiyaz sahibi ve başyazarı 150'likler listesinde yer almıştır.

Temin gazetesinin kataloglarda yer alan tek sayısı, Hakkı Tarık Us Kütüphanesi'nde bulunmaktadır.³³ Şahsi kütüphanemde yer alan eksik sayfalı diğer bir nüshaya ilk kez bu çalışmada yer verilmiştir.³⁴ Bilinen diğer sayıları ise ikinci el kaynaklarda yer aldığı şekliyle incelememize dahil edilmiştir.

³⁰ Oral Onur, *Edirne Belediye Başkanları ve Yaptıkları İşler*, İstanbul: Çivi Yazıları, 2011, s. 64.

³¹ *Temin*, 24 Mart 1921.

³² B. Cem Altınel, *Yaşam Öyküleri*, s. 95-101.

³³ *Temin*, 27 Recep 339.

³⁴ *Temin*, 8 Şevval 339. (Bk. Ek:8)

3.3.3. Temin Gazetesinin Bilinen Sayılarının İçerikleri

Tablo 9: Temin gazetesinin 13 Ağustos 1336 tarihli nüshasının içeriği.³⁵

Bulunduğu yer	İçerik
Kaynak: 13 Eylül 1920 tarihli ve 8455 numaralı <i>İkdam</i> gazetesi	Temin Gazetesinin Beyanatu: “Büyük Yunanistan’da Müslümanlar 3 milyondan fazladır. Bunlar diğer yerlerdeki Müslümanlardan, maddi bakımdan ve kültürcü üstündürler bir Türk-Yunan Antlaşmasına ihtiyaç vardır.” ³⁶
<i>13 Eylül 1920 tarihli ve 8455 numaralı İkdam gazetesinden naklen Temin gazetesinin</i>	
Sayı	İçerik
Tarih	13 Ağustos 1336 (1920)
Bulunduğu Yer	Kaynak: Ankara’da yayımlanan 19 Eylül 1920 tarihli Yenigün gazetesi
	Yunanlılar Edirne’ye girdikten sonra ilk yaptıkları işlerden biri orada kendi hesaplarına çalışan bir gazete çıkarmak olmuştur. <i>Temin</i> adını taşıyan bu varakparenin efkâr-ı İslâmiyeyi aldatmak vazifesi ile mükellef olduğunu söylemeye hacet bile yoktur. Sultan Selim Camii’nde oynanan faciaya ait malumatı bu gazeteden alıyoruz. Gazete 13 Ağustos 1920 tarihli nüshasında bir gün evvel Venizelos için Metropolithane kilisesinde yapılan âyin-i şükranı nakletmektedir. Burada Müftü Mustafa Hilmi ve hempalarının bulunduğunu ve daha sonra Sultan Selim Camii’nde Venizelos’a nasıl dua edildiğini şu satırlarla haber vermektedir: “Öğleden sonra saat beşte vali-i umumi beyefendi hazretleri (Rum vali), General Zimbrakakis ve General Leonardopulos cenapları, erkân-ı askeriye ve mülkiye ve metropolit efendi hazretleri... teşrif etmişler ve Selimiye Camii’nde Müftü Mustafa Hilmi Efendi ile yanındakiler tarafından istikbal edilmişlerdir... Müftü Efendi tarafından beliğ bir dua kıraat edilmiş ve hazır bulunanlar tarafından hürriyet ve adaletin mümessil-i muhteremi olan Başvekil Hazretlerinin yani Venizelos’un sıhhati için, hissiyat-ı şükranıye ihsas edilmiş ve afiyetleri duasına...”
	<i>beyanatu.</i>
Temin, 24 Mart 1921, Numara: 214	Hakkı Tarık Us Kütüphanesi³⁷
1. Sayfa Haber Başlıkları	2. Sayfa Haber Başlıkları

³⁵ Sabahattin Özel, *Mustafa Kemal Atatürk: Yeni Gerçekler, Yeni Düşünceler*, İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 2014, s. 155-156.; S. Coşar, *Millî Mücadele Basını*, s. 208-209; Turgut Özakman, *Vahdettin, Mustafa Kemal ve Millî Mücadele*, Ankara: Bilgi Yayınevi, 2007, s. 371.

³⁶ Ayrıca bkz. Tefvik Bıyıklıoğlu, *Trakya’da Millî Mücadele*, s. 377.

³⁷ Ayrıca bkz. <http://www.osmanlicagazeteler.org/Sayfa.php?il=Edirne&GazeteID=Temin> (Erişim: 10 Eylül 2022)

- Sultani Muallimleri Grevi	- Kral Karol Henüz Peşte'de
- İstanbul'da Bolşevik Propagandacısı	- Ren Nehrinde Gümrük Usulü
- Bekir Sami'nin Ankara'ya Daveti	- Talat'ın (Paşa) Cenazesi
- Yunan Esatirinde Trakya	Anadolu Haberler
- Orfeus - Eski Trakya Efsaneleri	* Ankara Meclisi'nde Yunan Taarruzu
- Mecnûhinin Atina'ya Vürutları	* Kemal'in Kuvve-i Askeriyesi
- General Goralis'in Vaziyet-i Askeriye Hakkında Beyanatu	* Anadolu'nun Nişanları
- İstanbul Haberleri	* Ecebilerden İki Misli Harp Vergisi
- Eskişehir'in Tayyarelerle Bombardımanı	* Anadolu'da Bir Cemiyet-i Hafiyeye.
- General Papulas'ın Yeni Bir Beyanatu.	* Teçhizat-ı Harbiye Vergisi
- Anadolu Harekâtı ve Avrupa Matbuatı.	* Merzifon Amerikan Mektebi'nin Seddi
- Mösyö Gunaris Atina'ya Geldi.	* Kendi Kendilerini mi Yemeye Başladılar?
- Anadolu'da Vaziyet-i Askeriye	* Ulukışla Kayseri Hattı
- Kral Hazretlerinin Cepheye Azimetleri	* Alman İhracatına Karşı
- Konya Hattının İşgali (Atina muhabiri)	* Bazı Ticarethane Reklamları
- Leyle-i Mirâç Lâmiül İbtihâç Miraçnâme Kiraatı	* <i>Temin</i> Roman Tefrikası "Vicdan ile Kalp Arasında"
- 25 Mart 1921 Hürriyet Şenlikleri Programı	

Tablo 9: *Temin* gazetesinin 2 Haziran 1921 tarihli 261 numaralı nüshasının içeriği (Bkz. Ek: 8)

Sayı	264	İçerik
Tarih	2 Haziran 1921	Şahsi kütüphanemde eksik sayfalı bir <i>Temin</i> nüshasıdır. Sadece 1. sayfasının yarısı günümüze ulaşmıştır. Temin serlevhasının altında çerçeve içerisinde Prens Sebahattin'e ait "Hakperest bir milletin mihverî hissiyat-ı gareze değil, uhuvvete, alemşümul bir muhabbete istinat eder." sözü yer almaktadır.
Bulunduğu Yer	Turgut Özel Arşivi	
		"İngiliz -Yunan Mukarreratı", "Kral İzmir'de", "İstanbul'da Galip Kemali Bey" başlıklı haberler yer alır.

4. Sonuç

Bu çalışmada Mütareke dönemi Edirne'sinde vilayet merkezinde yayımlanan *Ahali* ve *Temin* gazeteleri üzerinde durulmuştur. *Ahali* gazetesinin bugün bilinen 7, *Temin* gazetesinin 2 sayısı incelenmiştir. Mütareke basını başlığı altında *Ahali* Millî Mücadeleyi destekleyen bir yol izlerken, *Temin* gazetesinin Millî Mücadele'nin karşısında yer aldığı görülmüştür. Her iki gazetenin işlediği konular ve yazıların niteliği farklılık arz etmektedir. *Ahali*'nin yazar kadrosu başta gazetenin kurucusu Nevrekoplu Mehmet Behçet (Perim) Bey olmak üzere gönüllülük ve vatanseverlik duygusuyla bir araya gelmiş, çoğunluğu Edirneli öğretmen ve öğrencilerden oluşmuştur. *Temin*'in kadrosu ise tam tersi duygularla hareket etmiş, gazetede yazıların tamamına yakını imzasız yayınlanmıştır. (Bu yazıların Mustafa Neyyir tarafından yazıldığı düşünülmektedir.) Gazete yayın kurulunda akrabalık ilişkileri ön plana çıkmış, gazetenin kurucusu Edirne eski İstatistik Müdürü Mustafa Neyyir Efendi işgalcilerle iş birliği yoluna gitmiştir. Mustafa Neyyir Efendi bir ara işgalciler tarafından Edirne Belediye Başkanlığı'na getirilmiş (1920-1921), Yunan Parlamentosu'nda *Birleşik Trakya* (Yunanlılar Batı ve Doğu Trakya'yı idari olarak bir valilik olarak birleştirmeyi amaçlıyorlardı.) milletvekili olarak yer almıştır. Mustafa Neyyir Efendi, 24 Mart 1921 tarihli 214 numaralı *Temin* gazetesinde Yunanistan'ın Bağımsızlık Günü olarak kutlanan *Hürriyet ve İstiklal Şenlikleri* programını yayımlamış, ayrıca bu program Yunanca ve Türkçe olarak bir broşür haline getirilerek ilgili makamlara ulaştırılmıştır. Bu çalışmada özel kütüphanemde yer alan Belediye Başkanı Mustafa Neyyir imzalı nüshaya yer verilmiştir.

Her iki gazetenin kurucuları Trakya Paşaeli Cemiyeti'nin çalışmalarına katılmıştır. Hatta Mustafa Neyyir Efendi Trakya Paşaeli Cemiyeti'nin kurucuları arasında yer almıştır. 1920 yılında, 9-13 Mayıs tarihleri arasında düzenlenen İkinci Edirne Kongresi'ne hem Mustafa Neyyir Efendi, hem de Mehmet Behçet Bey katılmıştır. Kongrede Nevrekoplu Mehmet Behçet Bey silahlı direnişten yana bir tutum sergilerken, Mustafa Neyyir Efendi Millî Mücadele karşıtı tutumu ile dikkat çekmiş, direniş karşıtı konuşmalar yapmıştır.

Ahali gazetesi maddi ve manevi zorluklar içerisinde, bulunabilen kâğıda (hatta paket kâğıdına) basılırken, *Temin* gazetesi işgalci Yunan Hükûmeti tarafından finanse edilmiş ve dönemin kaynaklarında yer alan bilgiye göre çarşaf gibi kâğıda basılarak Yunan menfaatlerine uygun kamuoyu oluşturmaya çalışmıştır.

Her iki gazetenin ve kurucularının, yerel ve merkezi yönetim ile olan bağlantıları da farklılık gösterir. Mustafa Neyyir Efendi'nin Edirne istatistik müdürü olması, farklı şehirlerde kaymakamlık görevinde bulunmuş olması onun merkezi ve yerel bürokrasi ile daha rahat iletişime geçmesini sağlamıştır. Nitekim 2. Damat Ferit Paşa Hükûmeti döneminde Edirne Valisi olan Salim Paşa, kurucuları arasında Mustafa Neyyir'in de yer aldığı Hürriyet ve İtilaf Fırkası Edirne şubesinin açılışına destek vermiştir. Buna karşılık 1920 yılının Mart ayından itibaren *Ahali* gazetesinin Vilayet Matbaası'nda basılmasını engellemiştir.

Her iki gazetenin kurucusu farklı nedenlerle ülke dışına çıkmıştır. Mehmet Behçet Bey Yunan işgali sonrasında Bulgaristan'a geçmiş ve Bulgaristan'daki Türklerin haklarını savunmak amacı ile çalışmalarda bulunmuş ve *Ahali* gazetesini burada çıkarmaya devam etmiştir. Trakya'nın kurtarılmasında sonra Mustafa Neyyir geri çekilen Yunan ordusu ile birlikte Yunanistan'a geçmiş, burada yeni Türk devletinin aleyhine çalışmalarda bulunmuş, 1939 yılında *Hakikat* gazetesini çıkarmıştır.

Ahali gazetesi Edirne'de, *Trakya Paşaeli* gazetesi ile birlikte, Türk halkının haklı direnişinin sembolü olurken, *Temin* gazetesi tüm çabalara rağmen işgalci Yunanistan ve onun müttefikleri İngiltere ve Fransız işgal komiserlerinden haber veren bir bülten, adeta onların resmi yayın organı olarak öne çıkmıştır.

Kaynaklar / References

Gazeteler

Ahali. 27 Teşrinievvel 1919, 28 Teşrinisani 1919, 2 Kanunuevvel 1919, 3 Kânunusani 1920,

20 Kânunusani 1920, 17 Mart 1920.

Temin. 27 Recep 339, 8 Şevval 339.

Trakya Paşaeli. 2 Kânunuevvel 1334.

Hakimiyet-i Milliye. 4 Kasım 1921

Yenigün. 19 Eylül 1920.

Elektronik Kaynaklar

<http://www.osmanlicagazeteler.org/Sayfa.php?il=Edirne&GazeteID=Edirne>
(Erişim:10.09.2022)

<http://www.osmanlicagazeteler.org/Sayfa.php?il=Edirne&GazeteID=Afitab>
(Erişim:10.09.2022);

<http://www.osmanlicagazeteler.org/Sayfa.php?il=Edirne&GazeteID=YeniEdirne>
(Erişim:10.09.2022);

<http://www.osmanlicagazeteler.org/Sayfa.php?il=Edirne&GazeteID=Temin>
(Erişim:10.09.2022);

<http://www.osmanlicagazeteler.org/Sayfa.php?il=Edirne&GazeteID=Zelzele>
(Erişim:10.09.2022)

<http://www.osmanlicagazeteler.org/Sayfa.php?il=Edirne&GazeteID=TrakyaPasaili> (Erişim: 10.09.2022)

Kitap ve Makaleler

Akyüz, Yahya. *Türk Kurtuluş Savaşı ve Fransız Kamuoyu (1919-1922)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1988.

Alp, İlker. "Türk İstiklal Harbinin Ahali Gazetesine Yansımaları". *Humanitas*. 6/11 (2018): 257-272.

Altınel, B. Cem. *1863-1931 Şevket Dağdeviren ve Edirne'si*. İstanbul: Edirne Belediyesi Yayınları, 2007.

Altınel B. Cem. *Kuruluşunun 100. Yılında Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Derneği Yöneticilerinin Yaşam Öyküleri*. Edirne: Edirne Belediye Başkanlığı Yayınları, 2018.

Aykut, Mehmet Şeref. *Trakya'da Millî Mücadele Tarihi, Malta Hatıratı ve Malta'da Türkler*. İstanbul: Alfa Yayınları, 2010.

Bilar, Ender. *Edirne'nin Basın-Yayın Tarihi (1361-2006)*. C. I. İstanbul: T.C. Edirne Valiliği Yayınları, 2006.

Bıyıklıoğlu, Tevfik. *Trakya'da Millî Mücadele*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1987.

Coşar, Ömer Sami. *Millî Mücadele Basını*. İstanbul: Gazeteciler Cemiyeti Yayını, 1964.

- Deliorman, Altan. *Bulgaristan'da Türkçe Basın 1865-2009*. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 2010.
- Doğruöz, V. Türkan. *Millî Mücadele Yıllarında Kırklareli (1918-1922)*. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 2021.
- Doğruöz, V. Türkan, "Lozan Antlaşması'nın Ahâli Gazetesi'ne Yansımaları". *History Studies*. 5/4 (2013): 19-38.
- Güner, Zekai. *Trakya Paşaeli Müdafaa Hukuk Cemiyeti Kuruluşu ve Faaliyetleri (1 Aralık 1918-13 Mayıs 1920)*. Ankara: Atatürk Araştırmaları Merkezi Yayını, 1998.
- Güner, Zekai. "Millî Mücadele'de Türk Kamuoyunu Oluşturan Basın". *Erdem*. 31 (1998): 89-104.
- Güneş, Zekayi ve Kabataş, Orhan. *Millî Mücadele Dönemi Beyannameleri ve Basını*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını, 1990.
- Hürriyet ve İstiklal Şenlikleri Programı*. (Yunanca-Türkçe). 25 Mart 1921. (Turgut Özel Arşivi)
- Kabacalı, Alpay. *Türk Basınında Demokrasi*. Ankara: Kültür Bakanlığı, 1994.
- Kabacalı, Alpay. *Cumhuriyet Öncesi ve Sonrası Matbaa ve Basın Sanayi*. İstanbul: Cem Ofset, 1998.
- Kâmil Erdeha. *Millî Mücadelede Vilayetler ve Valiler*. İstanbul: Remzi Kitapevi, 1975.
- Koloğlu, Orhan. *Türk Basını-Kuvayı Milliye'den Günümüze*. Ankara: Kültür Bakanlığı, 1993.
- Koloğlu, Orhan. *1908 Basın Patlaması*. İstanbul: Gazeteciler Cemiyeti, 2005.
- Mert, Özgür. "İşgalden Kurtuluşa Doğu Trakya". *Ankara Üniversitesi İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*. 58 (2016): 123-176.
- Onur, Oral. *Edirne Belediye Başkanları ve Yaptıkları İşler*. İstanbul: Çivi Yazıları, 2011.
- Özakman, Turgut. *Vahdettin, Mustafa Kemal ve Millî Mücadele*. Ankara: Bilgi Yayınevi, 2007.
- Özel, Sabahattin. *Mustafa Kemal Atatürk: Yeni Gerçekler, Yeni Düşünceler*. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 2014.
- Özkaya, Yücel. *Millî Mücadelede Atatürk ve Basın (1919-1921)*. Ankara: Atatürk Araştırmaları Merkezi, 1989.
- Perim, M. Ertuğrul. "Mehmet Behçet Perim". *Türk Kültür Dergisi*, Nisan 1966.
- Şallı, H. "Bölgesel Kurtuluştan Millî Mücadele'ye Edirne'nin Sesi: Trakya Paşaeli Gazetesi". *Karadeniz Araştırmaları*. XVIII/72 (2021): 875-904.
- Vatansever, E. Sannav, C. "Bulgaristan Milli Kütüphanesinde Muhafaza Edilen Üç Türk Gazetesi, Tuna, Edirne ve Ahali". *II. Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Eğitim ve Sosyal Bilimler Sempozyumu*. Nizip. 5-7 Mayıs 2016.

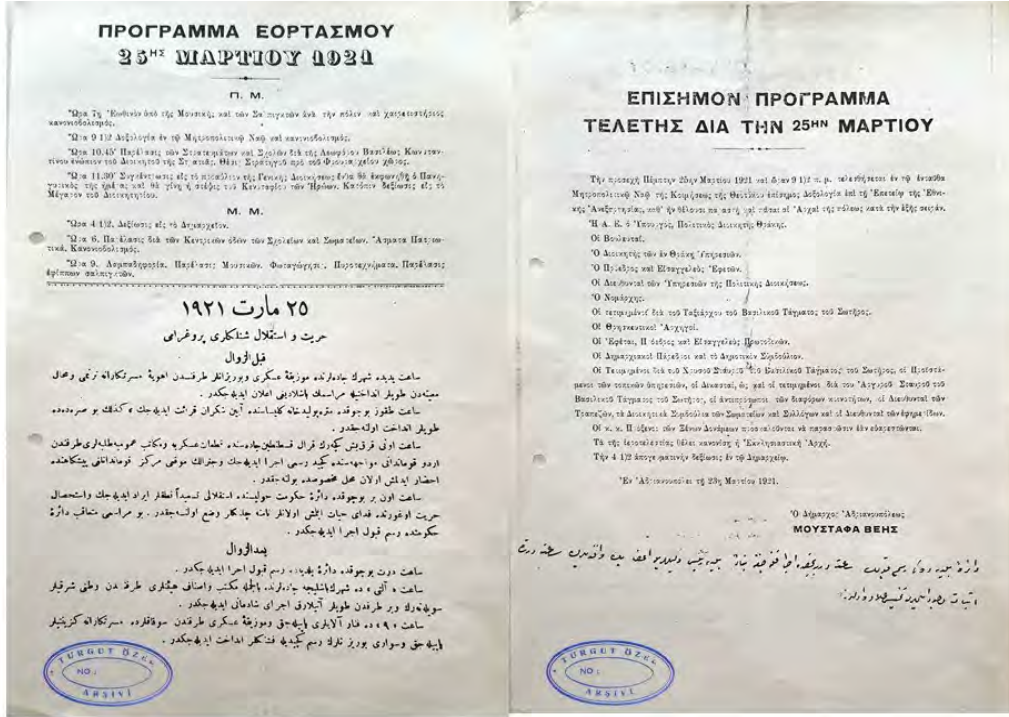
EK 1: Münir Mustafa Neyyir (Uskanlı) Bey (1890-1948)

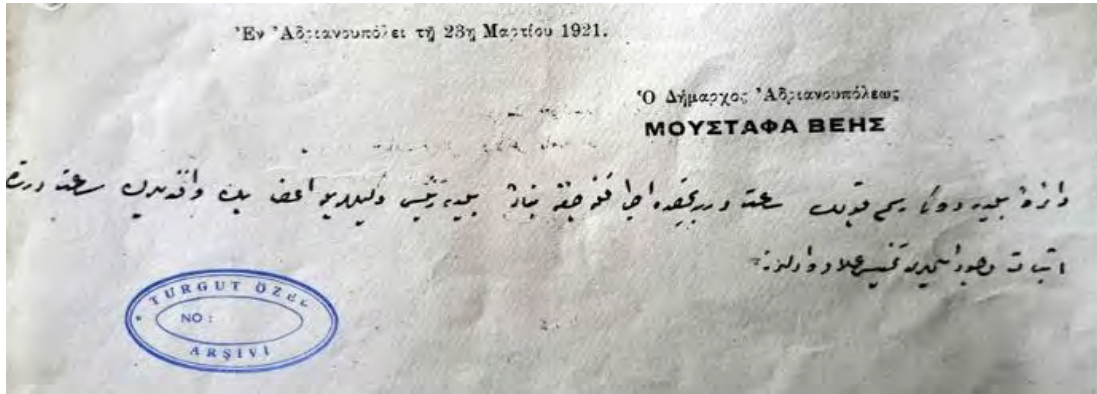
EK 2: Mehmet Behçet (Perim) Bey, (1896 -1965)

EK 3: 25 Mart Hürriyet Şenlikleri Programı (Turgut Özel Arşivi)

EK 4: EK 3'ten ayrıntı. Sağ üst köşede Edirne Belediyesi Mustafa Bey yazıyor. (Bu belge adı geçen şenlik programı için Belediye Başkanı Mustafa Neyyir Bey tarafından düzenlenmiştir. 23 Mart 1921)

EK 7: Ahali, 20 Kânunusani 1920 (20 Ocak 1920), Numara 37, s. 1-2 (Turgut Özel Arşivi)

EK 8: Temin, 2 Haziran 1921 (8 Şevval 339), Numara 264, eksik 1. sayfa (Turgut Özel Arşivi)

EK 9: Edirne'de yayınlanan Ahali gazetesinin serlevhası (Turgut Özel Arşivi)

EK 10: Bulgaristan'da yayınlanan Ahali gazetesinin serlevhası

EK11: Edirne'de yayınlanan Temin gazetesinin serlevhası (Turgut Özel Arşivi)

Yazar Hakkında / About Author

Turgut ÖZEL | tozel.01[at]hotmail.com

1964 yılında Kocaeli'nin Tavşancıl beldesinde doğdu. Sırasıyla, Tavşancıl ilkokulu, Hereke Orta okulu ve İzmit lisesinde okudu. 1982 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi "Umumi Türk Tarihi" bölümüne girdi. Bu kürsüsünden 1986 yılında mezun oldu. 1987-1991 yılları arasında Edirne'de öğretmenlik görevinde bulundu. 1991-2005 arasında özel sektörde tarih öğretmenliği görevinde bulunduğu süreçte, Kocaeli yerel tarihi üzerinde çalışmalar yaptı ve yerel gazetelerde tarih üzerine yazılar yazdı. 1993-1996 yılları arasında Marmara Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü'nde "Kocaeli Yarımadasında Millî Mücadele ve Yahya Kaptan" başlıklı tezi ile Yüksek Lisans eğitimini tamamladı. Belge, gazete ve kitap koleksiyonu ile hatırı sayılır bir arşiv oluşturdu. Çalıştığı okullarda Çanakkale zaferi ve Millî Mücadeleyi konu alan "Çanakkale'den Lozan'a, bir ulusun inşası" ile Yüzüncü Yıl temalı "İstiklalden, Cumhuriyete" "Sergilerini açtı. TÜBİTAK Lise Öğrencileri Araştırma Projeleri Yarışması için proje danışmanlığı görevlerinde bulundu. 2014 yılında Venedik-Treviso Comitato Antica Fiera di Santa Lucia'nın düzenlediği "Orta Çağ Yaşamak" temalı yarışmada danışmanlığını yaptığı "Galata'da ki Cenova" adlı proje bireysel dalda Avrupa 1.si seçildi. 2023 yılı içerisinde yayınlanan "Kocaeli Ansiklopedisine" 13 Madde ile katkı sağladı.

Turgut ÖZEL | tozel.01[at]hotmail.com

He was born in 1964 in the Tavşancıl town of Kocaeli. He studied at Tavşancıl primary school, Hereke Secondary School and İzmit High School, respectively. In 1982, he started his university education in the "Public Turkish History" department of Istanbul University Faculty of Letters. He graduated from this department in 1986. He worked as a teacher in Edirne between 1987 and 1991. While he was working as a history teacher in the private sector between 1991 and 2005, he worked on the local history of Kocaeli and wrote articles on history in local newspapers. Between 1993 and 1996, he completed his master's degree at Marmara University Turkic Studies Institute with his thesis titled "National Struggle in the Kocaeli Peninsula and Yahya Captain". He created a considerable archive with a collection of documents, newspapers and books. He opened the exhibitions "From Çanakkale to Lausanne, the building of a nation", which were about the Çanakkale victory and the War of Independence, and the Centenary-themed "From Independence to the Republic" exhibitions in the schools where he has worked. He worked as a project consultant for TÜBİTAK High School Students Research Projects Competition. In 2014, in the competition themed "Living the Middle Ages" organized by the Venice-Treviso Comitato Antica Fiera di Santa Lucia, the project named "Genoa in Galata", which he consulted, was chosen first in Europe in the individual category. He contributed to the "Kocaeli Encyclopedia" published in 2023 with 13 articles.